

Krystyna Sierocka

Sprawozdanie z podróży naukowej do ZSRR (wrzesień 1961 r.).

Biuletyn Polonistyczny 4/12, 22-24

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i retoryki w szkołach zakonnych XVII i XVIII wieku będzie musiał w poważnym stopniu oprzeć się na tych materiałach.

W ostatnich czasach do Działu Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie zostały włączone rękopisy Biblioteki Uniwersytetu Kowieńskiego. Są to: archiwum Kossakowskich z Wojtkuszek, część archiwum Romerów, bogata korespondencja z końca XVIII w. kanonika inflanckiego, zarządcy dóbr biskupa żmudzkiego Giedroycia, dalej, prywatne archiwa profesorów Uniwersytetu Kowieńskiego. W olbrzymiej większości są to materiały w języku polskim, dotyczące przeważnie końca XIX i pierwszych trzydziestu lat XX wieku.

W Wileńskim Archiwum Historycznym przejrzałem jedynie inwentarze Archiwum Wileńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, zwracając szczególną uwagę na korespondencję Łopacińskich, bogatą w materiały związane z życiem Wilna i Wileńszczyzny w XVIII wieku. Inne zespoły archiwalne na razie nie są udostępniane.

Nie udało mi się dotrzeć do archiwów dawnej jezuickiej Akademii Wileńskiej. Jak mnie informowano w Wilnie, część tych materiałów może się znajdować w Mińsku i Grodnie, najprawdopodobniej zaś w Leningradzie, dokąd po powstaniu listopadowym wywieziono część Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego do organizującej się wówczas Petersburskiej Akademii Duchownej.

Julian Platt
adiunkt Biblioteki Zakładu Narodowego
im. Ossolińskich

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY NAUKOWEJ DO ZSRR
(wrzesień 1961 r.)

W okresie tym pracowałam w bibliotekach i archiwach Moskwy oraz Leningradu zbierając materiały do prac: "Kultura Mas" na tle czasopism polskich w ZSRR lat 1918-1937; Polskie literackie czasopisma lewicowe lat 1922-1932.

W pracy swej skoncentrowałam się głównie na studiowaniu i poszukiwaniach poloników związanych z działalnością kulturalną i literacką Polonii przebywającej na terenie ZSRR w latach 1918-1939.

Pod tym kątem przeglądałam zbiory: Biblioteki Lenina w Moskwie, Centralnego Państwowego Archiwum Literatury i Sztuki w Moskwie, Biblioteki i Archiwum Instytutu Puszkina w Leningradzie oraz Biblioteki Sałtykowa-Szczedriny tamże.

Między innymi w Bibliotece Sałtykowa-Szczedriny zarejestrowałam i częściowo opracowałam 86 jednodniówek i czasopism polskich ukazujących się na terenie ZSRR w latach 1918-1937. W Centralnym Państwowym Archiwum Literatury i Sztuki odnalazłam dwa listy B.Jasieńskiego z 1936 i 1937 r., dotyczące wydania przygotowywanej przez niego nowej powieści o Komsomole, oraz dużą ilość materiałów (maszynopisy, recenzje, korekty autorskie, notatki) dotyczących twórczości St.R.Standego, W.Wandurkiego, B.Jasieńskiego. W archiwum tym znajduje się również autoryzowany maszynopis książki "Człowiek zmienia skórę" oraz teozka korespondencji z wydawnictwem w sprawie tejże książki. Jako autor tłumaczenia figuruje Zofia Kubalska, jednak informacje uzyskane od ludzi, którzy stykali się wówczas z B.Jasieńskim, wskazują, iż on sam był autorem tłumaczenia na język polski.

W Bibliotece Lenina w Moskwie zajęłam się dłużej poszukiwaniem tropów działalności polskich grup literackich, takich jak: Polska Sekcja Białoruskiego Związku Pisarzy Proletariackich, Polska Sekcja "Młodniaka", Polsko-Moskiewska Sekcja Pisarzy Proletariackich itp. Przejrzałam i opracowałam niektóre z almanachów tych ugrupowań, tomiki wierszy i prozy ich członków. Zbierałam również materiały w prasie polskiej i radzieckiej związane z problemem tzw. "odchylenia nacjonal-opportunistycznego" na gruncie literatury w środowisku polskim. (Na szczególną uwagę zasługują tu artykuły w "Myśli Bolszewickiej" i "Przewodniku Oświatowym").

Poprzez prasę dotarłam również do informacji dotyczących działalności Polskiej Soeny w Kijowie, w Mińsku oraz w Moskwie. Przeprowadziła szereg wywiadów z ludźmi w różny sposób związanymi ze środowiskiem Polonii. Tak więc przeprowadziłam wywiad z Zofią Dzierżyńską - żoną Feliksa Dzierżyńskiego, z Marią Rozwadowską - ostatnim redaktorem "Trybuny Radzieckiej", pisma będącego najpopularniejszym i najdłużej wychodzącym periodykiem Polonii, oraz z Markiem Żiwowem - litera-

tem, tłumaczem z języka polskiego, związanym w latach 20-tych i 30-tych z grupą polskich pisarzy lewicowych przebywających na terenie ZSRR.

Podróż ta pozwoliła mi m.in. na ustalenie po raz pierwszy pewnych faktów natury historycznoliterackiej (np. dane dotyczące czasopism polskich po roku 1923), zapoznała mnie z materiałami zupełnie nie znanymi i niedostępnymi dla historyka literatury w kraju.

Krystyna Sierocka
adiunkt Instytutu Badań Literackich PAN

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY NAUKOWEJ DO ZSRR
(wrzesień 1961 r.)

Poszukiwania, jakie przeprowadzałem w archiwach i bibliotekach Moskwy i Leningradu we wrześniu br., dotyczyły dwóch spraw: 1. Niedrukowanych materiałów rękopiśmiennych F. Dostojewskiego z lat 60-tych i 70-tych. 2. Neoklasycyzmu w poezji rosyjskiej wieku XX.

Notatki osobiste Dostojewskiego, pomysły do artykułów i powieści znajdują się głównie w dwóch archiwach moskiewskich: w Centralnym Państwowym Archiwum Literatury i Sztuki (Centralnyj Gosudarstwiennyj Archiw Litieratury i Iskusstwa - CGALI) i w Dziale Rękopisów Biblioteki im. Lenina (GBL). Poszukiwanie tych materiałów ułatwia wydany w r. 1957 tom "Opisanije rukopisnej F.M. Dostojewskiego", informujący stosunkowo dokładnie o treści poszczególnych jednostek archiwalnych. Notatki z lat 60-tych były już częściowo opublikowane przez L. Grossmana w książce "Put' Dostojewskiego" (1921) i przez S. Borszczewskiego w pracy "Szczedrin i Dostojewskij" (1956). Natomiast fragmenty brulionów powieści "Młodzik" (brudnopisy pozostałych wielkich powieści ogłoszono już drukiem w całości) były cytowane w wyborze w pracach G. Czulkowa i A. Dolinina. Chodziło więc o zebranie materiałów, które, po pierwsze, dotyczyły problemów nie poruszanych przez Grossmana i Borszczewskiego, takich jak geneza chrystologii Dostojewskiego, po drugie, dałyby pełniejszą niż u Borszczewskiego dokumentację tematu: polemika Dostojewskiego z Czernyszewskim. Po trzecie, chodziło o dokładniej-